

97. Szabla generała Karola Kniaziewicza

Francja, manufaktura wersalska, koniec w. XVIII.

Głownia z damastu skuwanego o wzorze ukośnej fali, o szerokim wklęsłym szlifie, nabijana złotem w znaki zodiaku. Rękojeść z hebanu i brązu złożonego z cyzelowaną dekoracją plastyczną. Pochwa z drewna okutego

blachą brązową, złoconą, cyzelowaną i wybijaną w ornament plastyczny, w górnej części obciągnięta czarną skórą. Na szyjce w ramce po stronie zewnętrznej wyryty napis: „Le /Directoire/ Exécutif /Au/ Général Polonais /Kniazewitz”, po stronie wewnętrznej: „Manufacture /à Versaille/ Boutet /Directeur/ Artiste”.

Długość głowni 81,8 cm, długość całości 102 cm.

Nr inw. MNK XIV-98

Szablę tę otrzymał generał Karol Kniaziewicz 8 marca 1799 r., po wręczeniu Dyrektoriatowi francuskiemu sztandarów zdobytych we Włoszech.

Wpisana w inwentarz zbiorów w r. 1877.

Lit.: Łuniński, 1911, s. 53. – Dziewanowski, 1935, s. 190, il. s. 191. – Łabinowicz, 1967, s. 31, tabl. VIII i IX.

– Sztuka francuska, 1973, s. 166, il. 193. – Nadolski, 1974, s. 127, il. 171 i 172.

SZTUKA STAROŻYTNA

98. *Stela grobowa*

Egipt, I Okres Przejściowy (około 2100 – około 2000 p.n.e.).

Wapień, relief wklęsły polichromowany, 52,5 × 87 cm.

Nr inw. MNK XI-999

Zmarły i jego żona przyjmują dary ofiarne. Inskrypcja hieroglificzna zawiera imię i tytułaturę zmarłego oraz fragment tekstu religijnego.

Zakupiona przez Władysława Czartoryskiego w Egipcie w r. 1890.

Lit.: Černý, 1961, s. 5–9.

99. *Portret mężczyzny*

Egipt, Fajum (?), 1. połowa w. III n.e.

Tempera na desce, 33,2 × 18,2 cm.

Nr inw. MNK XI-1023

Portrety tego typu, po śmierci przedstawionej osoby, przytwierdzano do mumii. Występują w okresie I–IV w. n.e. Od miejsca znalezienia największej ich grupy noszą konwencjonalną nazwę „portretów fajumskich”.

Zakupiony przez Władysława Czartoryskiego w Egipcie w r. 1890.

Lit.: Werner, 1909, s. 130. – Komornicki, 1929, s. 7, tabl. 28. – Gąsiorowski, 1952, s. 15, tabl. XXXVI.

– Ostrowski, 1966, s. 151–154. – Ostrowski, 1970, s. 81–82, il. 64.

100. *Figurka mężczyzny*

Egipt, Nowe Państwo, XVIII dynastia – okres amarneński (1372–1314 p.n.e.). -Drewno z niktymi śladami polichromii, wysokość 20,9 cm.

Nr inw. MNK XI-950

Posążek ofiarnika odznaczający się naturalizmem, a zarazem pewnym manieryzmem jest typowym wytworem sztuki egipskiej kwitnącej za panowania faraona Amenhotepa IV (Echnatona) i jego następców: Smenkare i Tutanchamona.

Zakupiony przez Władysława Czartoryskiego w Egipcie w r. 1890.

Lit.: Komornicki, 1929, s. 4, tabl. 12.

102. *Bransoleta*

Etruria: Corneto (?), w. VIII/VII p.n.e.

Złoto, technika filigranu i repusowania, długość 13,9 cm, waga 7,39 g, próba 0,650 (około 16 karatów).

Nr inw. MNK XI-473

Bransoleta składa się z 6 paseczków pełnych i 5 filigranowych, na których umieszczone są wypukłe półksiężyce. Do dłuższych końców paseczków środkowych przymocowane są blaszki. Na jednej z nich wizerunek gryfa, na drugiej sfinksa.

Przysłana przez Władysława Czarotoryskiego z Paryża w r. 1884 lub 1885.

Lit.: Ruxer-Kubczak, 1970, s. 98–100, il. 72.

103. *Bransoleta*

Etruria, w. VII p.n.e.

Złoto, filigran i granulacja, długość 17,9 cm, waga 16,98 g, próba 0,958 (ponad 23 karaty).

Nr inw. MNK XI-1352

Dekorację bransolety stanowi fryz przedstawiający 22 ptaszki zwrócone parami ku sobie. Od góry i od dołu fryz ten ujęty jest węższymi pasami o motywach geometrycznych.

Przysłana z Paryża w grudniu r. 1894.

Nie publikowana.

104. *Pokrywa urny*

Etruria, Chiusi, 1. połowa w. VI p.n.e.

Gлина ze śladami polichromii, wysokość 26 cm.

Nr inw. MNK XI-29

Urny służące do przechowywania popiołów pozostałych po spaleniu zwłok, we wczesnym okresie cywilizacji etruskiej, zamykane były pokrywami przedstawiającymi w sposób realistyczny głowę zmarłego.

Urny te znane są pod rozpowszechnioną, lecz błędną nazwą „urn kanopskich”, zaczerpniętą z egiptologii.

Wpisana do katalogu kolekcji Czarotoryskich w 1869 r. w Paryżu.

Do r. 1865 w kolekcji Castellani.

Lit.: reprodukowana w EAA, II, s. 314, il. 458.

105. *Cista*

Etruria, 2. połowa w. IV p.n.e.

Brąz, dekoracja ryta, wysokość 42 cm, średnica 24 cm.

Nr inw. MNK XI-1

Dekoracja puszki do przechowywania przyborów toaletowych przedstawia sceny z życia Heraklesa i Dejaniry. Do pokrywy ozdobionej wizerunkami gryfów i panter przylutowano figurki nimfy i satyra, stanowiące uchwyt. Cista spoczywa na trzech nóżkach w kształcie lwich łap, przechodzących w podobizny sfinksów.

Wpisana do katalogu kolekcji Czarotoryskich w r. 1869, w Paryżu.

Lit.: Bienkowski, 1912, s. 19–37, tabl. VI–IX. – Komornicki, 1929, s. 6, tabl. 20.

112. *Pejzaż* – fragment malowidła ściennego

Italia, 2. połowa w. I n.e.

Tempera na murze, na podkładzie gipsowym, 48 × 65 cm.

Nr inw. MNK XI-1215

Elementy kultowe – świątynia i ustawiony na kolumnie posąg bóstwa – w połączeniu z wizerunkiem pasterza

ze stadem wskazują, że malowidło to zalicza się do grupy małych pejzaży sakralno-idyllicznych, typowych dla malarstwa pompejańskiego IV stylu.

Przysłany z Rzymu w kwietniu r. 1893.

Lit.: Komornicki, 1929, s. 7–8, tabl. 29. – Gąsiorowski, 1952, s. 12, tabl. XXXI. – Ostrowski, 1972, s. 61–68, il.

113. *Fragment sarkofagu starochrześcijańskiego*

Rzym, 380–400 n.e.

Marmur, wysokość 43 cm, szerokość 45 cm.

Nr inw. MNK XI-1219

Stojący między dwiema palmami Chrystus przedstawiony jest w scenie tzw. *traditio legis*, czyli przekazania nowych praw św. Piotrowi. Prawa te symbolizuje zwój trzymany w lewej ręce, podczas gdy prawa uniesiona jest władczym ruchem. W koronie lewej palmy siedzi ptak feniks, będący symbolem zmartwychwstania, a u stóp Chrystusa widnieje częściowo zachowany baranek.

Fragment pochodzi z sarkofagu znalezionego z końcem XVI lub na początku w. XVII na nekropoli watykańskiej. Rysunek całego sarkofagu zamieszcza Antonio Bosio na 89 stronie swej pracy „*Roma sotterranea*”, wydanej w Rzymie w r. 1632, oraz powtarza go w 30 lat później Paolo Aringhi, tłumacz dzieła Bosia na język łaciński. Autorzy wszystkich publikacji dotyczących sarkofagów starochrześcijańskich, piszący swe dzieła w okresie od połowy w. XVII aż po koniec XIX, uważali ten zabytek za zaginiony i powoływali się tylko na wzmiankowany rysunek. Z końcem ubiegłego stulecia, w Villa Borghese w Rzymie, odnaleziono 4 jego fragmenty (dzisiaj w watykańskim Museo Pio Cristiano jako tzw. sarkofag nr 150 A), brakowało jednak centralnej części z przedstawieniem Chrystusa, która znajduje się w Zbiorach Czartoryskich.

Zakupiony przez Władysława Czartoryskiego w Rzymie i przysłany do Krakowa w kwietniu r. 1893.

Lit.: Ostrowski, 1971–1972, s. 203–207. – Ostrowski, 1973, s. 326–331.

Chorągiew Tadeusza Kościuszki, Kraków,
r. 1764, przerobiona w r. 1794. Kat. 93
Krzyż Virtuti Militari Adama Jerzego
Czartoryskiego z r. 1792. Kat. 94
Szabla Tadeusza Kościuszki, Francja, 2. połowa
w. XVIII. Kat. 95
Pałasz księcia Józefa Poniatowskiego, Polska,
w. XVIII. Kat. 96
Szabla Karola Kniaziewicza, manufaktura
wersalska, koniec w. XVIII. Kat. 97

Stela grobowa, Egipt, około 2100—2000 p.n.e.
Kat. 98.

Portret mężczyzny, Egipt, Fajum (?), 1. połowa w. III n.e. Kat. 99

Figurka mężczyzny, Egipt, 1372—1314 p.n.e. Kat. 100

Naczynie kultowe, Cypr, okres archaiczny (700—480 p.n.e.). Kat. 101

Bransoleta, Etruria, Corneto (?), w. VIII/VII p.n.e. Kat. 102

Bransoleta, Etruria, w. VII p.n.e. Kat. 103

Pokrywa urny, Etruria, Chiusi, 1. połowa w. VI p.n.e. Kat. 104
Cista, Etruria, 2. połowa w. IV p.n.e. Kat. 105

Pejzaż, fragment malowidła ściennego, Italia,
2. połowa w. I n.e. Kat. 112

Fragment sarkofagu starochrześcijańskiego,
Rzym, 380—400 n.e. Kat. 113